

aan: **Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten provincie Utrecht**
van: Alleato, Lineke Maat, directeur
datum: 11 januari 2010
betreft: **Kerntaken en de rol van de provincie in het sociale domein**

De provincie Utrecht voert – evenals partijen elders in het land – een kerntakendiscussie. Vraag is onder andere welke rol de provincie voor zichzelf ziet op het sociale domein. Tegengaan van bestuurlijke drukte is een belangrijk argument geweest achter het rapport ‘Ruimte, regie en rekenschap’ van de Commissie Lodders. Het rijk ontwikkelt (sociaal) beleid en bepaalt wet- en regelgeving. Gemeenten zijn belast met de uitvoering ervan. Waarom dan nog een tussenlaag?

Gezien de uitspraken van de Commissie Lodders en bezuinigingen die op komst zijn op het provinciale budget is een heroverweging van de rol van de provincie in het sociale domein op zijn plek. Terugtrekken uit het sociale domein zal volgens Alleato echter leiden tot versnippering, verarming en terugval bij gemeenten en uitvoerende instanties.

In dit document geeft Alleato aan waarom provincies een rol in het sociale domein moeten blijven vervullen. Ook geven we aan hoe die rol er volgens ons uit zou moeten zien. We sluiten de notitie af met een aantal voorstellen om de discussie met betrekking tot de rol van de provincie op het sociale domein te voeden.

► **Waarom moeten provincies een rol blijven vervullen in het sociale domein?**

Gemeenten krijgen steeds meer beleidsuitvoeringen op hun bordje, vaak binnen bestaande budgetten. Het lokaal niveau is vervolgens niet altijd in staat voor de burger een eenduidige uitvoering te realiseren. Er zijn soms grote lokale verschillen tussen gemeenten en dat komt willekeurig over. Dit draagt niet bij aan een groter vertrouwen van de burger in de politiek. Bovendien krijgen gemeenten te maken met burgers die in gemeente X wonen, maar uitgaan, naar school gaan of recreëren in gemeente Y. Ook is er sprake van een toenemende complexiteit van sociale problemen. Dat vraagt om samenwerking, ketenvorming en integraal over de schutting kunnen kijken. Er is veel samenhang tussen beleidsterreinen die op lokaal niveau niet altijd adequaat kan worden opgepakt (o.a. vanwege tegenstrijdige belangen).

De provincie Utrecht moeten een rol blijven vervullen op het sociale domein omdat:

1. *Integraliteit*: het integraal onderdeel uitmaakt van het waarmaken van de missie van de provincie Utrecht: een goede kwaliteit van leven van alle inwoners van de provincie;
2. *Schaalgrootte*: kleine gemeenten de schaalgrootte missen om op alle terreinen zelf voldoende deskundig te zijn;
3. *Bovengemeentelijke samenwerking*: er is veel gevallen bovenlokale samenwerking gewenst is om sociale problematiek op te lossen, de provincie kan hierin een belangrijke rol vervullen;
4. *Kennis delen en verankeren*: het middenbestuur de juiste bestuurslaag is voor het oppakken van de kennisfunctie op het sociale domein: kennis verkrijgen, bewerken, verspreiden en implementeren.

1. Integrale aanpak: people, planet, profit

De provincie Utrecht heeft als missie 2040 geformuleerd: *“Wij willen een goede kwaliteit van leven voor alle inwoners van onze provincie. Wij streven naar een duurzaam Utrecht en het behoud van de aantrekkingskracht van de regio. Wij versterken waar wij goed in zijn: een ontmoetingspunt van kennis en creativiteit, met een rijke cultuur en een aantrekkelijk landschap. Utrecht is uniek in deze combinatie van kwaliteiten. Daarom willen we de economie en de sociale verhoudingen en de kwaliteit van de leefomgeving in samenhang verder ontwikkelen.”*

De provincie Utrecht wil bij het nemen van belangrijke beslissingen het evenwicht bewaren tussen people, planet en profit en wil zich inzetten voor participatiekansen voor iedereen. Het waarmaken van deze missie vraagt om een provincie die zich helder uitspreekt over haar ambities op het sociale domein en over de rol die ze zelf gaat vervullen om deze ambities te realiseren.

2. Schaalgrootte: capaciteit en kwaliteit

- Kleine gemeenten missen de schaalgrootte om zelf op alle terreinen voldoende deskundig te zijn. Zij moeten bovendien vaak met beperkte middelen op veel terreinen beleid uitvoeren.
- Er is een groot verloop onder ambtenaren en daarmee moet steeds weer in deskundigheid en kwaliteit worden geïnvesteerd. De continuïteit van het gemeentelijk beleid lijdt hieronder.
- De regiefunctie vraagt van de gemeenten een behoorlijke deskundigheid. Ook bij aanbestedingstrajecten komt het neer op inhoudelijke deskundigheid en professionaliteit om de juiste dienstverlening te kunnen inkopen en daarbij de leidende rol te houden.

Voorbeelden uit de provincie Utrecht:

- Invoering WMO, ondersteuningstraject door ‘Burgers Betrekken’
- Centra voor Jeugd en Gezin: gezamenlijke aanpak vanuit UJC

3. Bovengemeentelijke samenwerking

- Bovenlokale of regionale samenwerking draagt bij aan het oplossen van sociale problematiek. Dit goed op de rails zetten kost extra tijd. Samenwerking betreft steeds vaker ook samenwerking tussen instellingen en organisaties en samenwerking in verschillende functionele ketens.
- Oplossingen voor soms hardnekkige maatschappelijke problemen vragen innovatief denken en het kunnen uitstijgen boven de waan van de dag waar veel gemeenten mee te kampen hebben.
- Door bovenlokale samenwerking te stimuleren, tussen gemeenten onderling maar ook tussen maatschappelijke organisaties, wordt kennis verder gedeeld en kunnen experimenten worden ondersteund en via pilots getoetst worden op hun effectiviteit. Geslaagde interventies en good practices uit de praktijk moeten methodisch vertaald worden willen zij overdraagbaar worden gemaakt en breder toepasbaar.

Voorbeelden uit de provincie Utrecht:

- Van Domino naar Stratego: tegengaan segregatie in het onderwijs.
- Plan van aanpak signalering kindermishandeling

4. ***Kennis delen en verankeren***

- Het middenbestuur is de juiste bestuurslaag voor het oppakken van de functies van kennis verkrijgen, bewerken en verspreiden (signaleren, agenderen, kennis delen) en van innovatie: de provincie zit genoeg dicht op het lokaal beleid met kennis van het uitvoerend werk (via onder andere de CMO's) om de problemen die daar spelen te kennen, terwijl het rijk er te ver vanaf zit. Tegelijkertijd staat het middenbestuur op zodanige afstand dat kennis makkelijker veralgemeniseerd kan worden en daarmee overdraagbaar gemaakt.
- De provincie heeft een toegevoegde waarde bij implementatie, verankering en borging van het geleerde via procesbegeleiding (verduurzaming van goede praktijken). Ten slotte kan op provinciaal niveau via kwaliteitsverbetering op reeds ingevoerde methodieken een versterkende werking uit gaan. De provincie Utrecht kan hiermee bijdragen aan een betere verankering en aan een continue aanpassing van bestaande werkwijzen.

Voorbeelden uit de provincie Utrecht:

- Toolkit integratie & participatie
- Capaciteitsgericht werken
- Ondersteuningstraject Kleine Kernen

► **Welke rol vervult de provincie in het sociale domein in de toekomst?**

Naast de Wet op de Jeugdzorg bezorgt de WMO provincies een wettelijk kader voor uitvoering van sociaal beleid. In artikel 13 van de WMO staat omschreven dat “*Provinciale Staten onderscheidenlijk Gedeputeerde Staten zorg dragen voor het voeren van beleid betreffende het steunfunctiewerk.*” Tijdens de UJC-werkconferentie op 9 oktober jl. gaf gedeputeerde mevrouw Haak ons inziens terecht aan dat de inhoud voorop moet staan. Als dit betekent dat de rol van de provincie met betrekking tot de jeugdzorg wijzigt, is dit ondergeschikt aan het belang van kinderen en ouders. Ook als taken rondom jeugdzorg wijzigen, behoudt de provincie een functie.

Alleato ziet voor de provincie de volgende rollen in het sociale domein:

- Borgen van kennis en deskundigheid
- Stimuleren en faciliteren van onderlinge uitwisseling van kennis en ervaring
- Faciliteren van bovenlokale samenwerking
- Stimuleren en faciliteren van innovatie in het sociale domein.

We signaleren dat er veel behoefte is aan ondersteuning bij de implementatie van nieuwe inzichten, werkprocessen, et cetera bij professionals van gemeenten en maatschappelijke organisaties. Deze behoefte wordt door diverse partijen gesignaleerd (o.a. Lysias in het evaluatieonderzoek Alleato, voorjaar 2009). Van oudsher is in de sociale sector weinig ruimte voor het (leren) toepassen van nieuwe inzichten en methodieken. Met name omdat in het sociaal beleid op lokaal niveau veel nieuwe ontwikkelingen spelen, is er een belangrijke vraag naar het verbeteren van de samenhang in het werkveld en de samenwerking tussen organisaties.

De rol van de provincie in het sociale domein is vooral stimulerend en faciliterend. Juist nu er wordt ingezet op decentralisatie van verantwoordelijkheden van sociaal beleid naar gemeenten is onderlinge afstemming en facilitering gewenst. De provincie staat voor de uitdaging om met gemeenten in bondgenootschap activiteiten op te pakken. Gemeenten hebben hier belang bij.

Niet alleen omdat dit financieel voordeel biedt, ook omdat betere inhoudelijke afstemming en verrijking van kennis plaatsvindt, waardoor kwaliteit van beleidsuitvoering toeneemt.

Het vervullen van deze rol vraagt van de provincie kennis en analysekracht en tegelijkertijd de vaardigheden, maar ook de durf, om vraagsturing door gemeenten en instellingen goed inhoud te geven. Zeker omdat de provincie een wezenlijke bijdrage kan leveren op terreinen waar zij geen wettelijke taak heeft, is het essentieel een systeem te hanteren waarbij gemeenten en instellingen een stem krijgen in de besluitvorming rond activiteiten van de provincie Utrecht in het sociale domein.

Met de opgebouwde kennis en netwerken wil Alleato als partner van de provincie Utrecht deze rol ondersteunen. Graag zijn we bereid onze visie over de rol van provincies in het sociale domein met de provincie Utrecht verder te delen.

► **Mogelijkheden voor vervolg**

Alleato is graag bereid om in de discussie over de toekomstige rol van de provincie op het sociale domein een rol te vervullen. We denken daarbij aan het volgende:

- We kunnen een bijeenkomst met Statenleden organiseren waarin dit thema besproken wordt. Hierbij kunnen we deskundigen aan het woord laten, maar bijvoorbeeld ook vertegenwoordigers van andere provincies vragen hun (beoogde) keuzes te laten toelichten en hierover het gesprek aangaan.
- Indien er vanuit meerdere provincies behoefte bestaat gezamenlijk over de rol van provincies in het sociale domein te spreken, kan Alleato dit in samenwerking met CMO's in andere provincies faciliteren. Hiervoor hebben we via CMOnet een goede structuur.
- Alleato brengt voor de provincie na de lokale verkiezingen voorjaar 2010 in beeld welke keuzes gemeenten maken op het sociale domein en welke prioriteiten worden gesteld (is onderdeel van het basis werkplan 2010). Mogelijk wordt de rol van provincies hierin al benoemd. We maken graag de vertaalslag van de nieuwe collegeprogramma's naar de gewenste ondersteuning door de provincie. Op basis hiervan kunnen gesprekken plaatsvinden met enkele sleutelfiguren uit gemeenten en uitvoerende instanties.
- Het lijkt ons zinvol om na de lokale verkiezingen, mede op basis van bovenstaande, een bijeenkomst met wethouders in de provincie Utrecht op het sociale domein te organiseren.

LM/RH/09878a